

≡ Eesti
≡ Kontsert



JÓHANN JÓHANNSSON

Drone Mass

Theatre of Voices • Dirigent ja kunstiline juht **Paul Hillier**

American Contemporary Music Ensemble

Kunstiline juht **Clarice Jensen**

admirals

Eesti Kontserdi
peatoetaja

Ole oma
finantsmaailma
dirigent!

admiralmarkets.com

T 17. OKTOOBER 2023 KELL 19.00 Estonia kontserdisaal

Drone Mass

Theatre of Voices:

Paul Hillier kunstiline juht ja dirigent

Else Torp, Kate Browton, Signe Asmussen, Iris Oja

Paul Bentley-Angell, Jakob Skjoldborg, Jakob Bloch Jespersen,

William Gaunt

American Contemporary Music Ensemble, ACME:

Ben Russell viiul

Laura Lutzke viiul

Isabel Hagen vioola

Clarice Jensen kunstiline juht, tšello

Adam Wiltzie *live*-elektroonika

David Sheppard helidisain

Jóhann Jóhannsson (1969–2018)

„Drone Mass“ / „Droonimissa“ (2015, Eesti esiettekanne)

Eesti Kontsert: produtsent Lauri Aav, produtsendi assistent Birke Jakobson

Auhinnatud islandi helilooja, multiinstrumentalist ja produtsent **Jóhann Jóhannsson** oli nüüdismuusika maastikul teedrajav figuur, kes ühendas oma loomingus elektroonilised ja akustilised kõlad, minimalistlikud elemendid, traditsioonilised vormid ja sümfoonilise avaruse.

1969. aastal Reykjavíkis sündinud Jóhannsson alustas 11-aastaselt klaveri- ja trombooniõpinguid, ent jättis formaalse muusikahariduse keskkooli ajal kõrvale ning omandas kraadi hoopis keelte ja kirjanduse alal Islandi ülikoolis. Tagasitee muusika juurde leidis ta 1980. ja 1990. aastatel islandi pop- ja indie-rokkbändides mängides, rajades 1999. aastal interdistsiplinaarse artistide ühenduse ja plaadifirma Kitchen Motors ning tänini tegutseva ansambli Apparat Organ Quartet.

Aastal 2002 ilmus Jóhannssoni debüütplaat – klassikalise, elektroonilise ja *ambient*-muusika mõjutustega „Englabörn“, kus ta on nii helilooja, instrumentalisti kui ka produtsendi rollis. Järgneva 15 aasta jooksul üllitas ta veel kuus sooloalbumit, millest viimaseks jäi 2016. aastal ilmunud „Orphée“ firmale Deutsche Grammophon.

Mitmetes žanrides kirjutanud Jóhannsson on pälvinud enim tunnustust filmimuusika loojana. 2015. aastal omistati talle Kuldgloobus

eluloolise draamafilmi „The Theory of Everything“ („Kõiksuse teooria“, 2014) muusika eest, mis nomineeriti ühtlasi Oscarile, BAFTA-le ja Grammysle. Nimetatud auhindade nominatsioone on Jóhannsson teeninud ka tunnusmuusikaga ulmetrillerile „Arrival“ („Saabumine“, 2016), krimipõnevikule „Sicario“ (2015) ja trillerile „Prisoners“ („Vangistatud“, 2013). Jóhannsson proovis kätt ka režissöörina: 2014. aastal valmis mustvalge lühifilm „End of Summer“ Antarktika suvest ning tema luigelauluks jäi eksperimentaalne dokfilm „Last and First Men“ („Viimased ja esimesed inimesed“), mis jõudis kinolinale 70. Berliini rahvusvahelisel filmifestivalil – kaks aastat pärast autori surma. 19. septembril 2023 oleks Jóhannsson tähistanud 54. sünnipäeva, ent ta suri vaid 48-aastaselt oma Berliini kodus – toksikoloogia ekspertiisi järgi sai talle fataalseks kokaiini ja retseptiravimite surmav kombinatsioon.

„Drone Mass“ („Droonimissa“) kuulub Jóhannssoni hilisloomingusse, ent on samas tema esimene mahukam vokaalloopus. Autor ise on seda määratlenud kui „60-minutilist kaasaegset oratooriumi, mis ühendab keelpillikvarteti, elektroonika ja vokaali kõlad“. Teose tekst on inspireeritud iidsest egiptuse kopti hümnist, mis koosneb vabalt kulgevatest vokaalidest. Muusikaliselt on „Droonimissa“ autori sõnul

destillatsioon paljudest tema viimase aja mõjutustest ja kinnisideedest. Seda hüpnootilist ja atmosfäärilist teost on tinglikult võrreldud Arvo Pärdi või Henryk Górecki meditatiivse minimalismiga.

Teost läbiva muusikalise ankruna on Jóhannsson kasutanud drooni (*drone*) – nii akustilist kui elektroonset madalat bassinooti. Droon on kunstiline võte, mille teadlik eesmärk on monotoonsus, lähtumine pidevast toonist või noodikordusest. Seda on kasutanud nii klassikaline minimalism kui ka elektrooniline muusika ning see on *ambient*'i üks alustalaseid. Tänapäevaks on droonivõttest kujunenud omaette žanr, eelkõige elektroonilises muusikas ja nn mürakompositsioonides.

„Droonimissa“ sündis Jóhannssoni loomingulise partneri ACME tellimustööna nende 10. aastapäeva puhul ning tuli esiettekandele tellija ning Grammyga pärjatud ameerika vokaalansambli Roomful of Teeth poolt 17. märtsil 2015 New Yorgi Metropolitan kunstimuuseumi Denduri templis. 2019. aastal salvestasid ACME ja vokaalansambel Theatre of Voices Paul Hillieri juhendamisel „Droonimissa“ Deutsche Grammophoni albumile, mis ilmus 2022. aasta märtsis. Ajakiri Gramophone lisas selle oma parimate uute klassikaliste salvestiste nimekirja ning nimetas teost „Jóhannssoni loominguliste saavutuste kroonijuveeliks“.

Evelin Kõrvits

2023/2024

Tutvu
Eesti Kontserdi
hooajaga siin!





Theatre Of Voices
Foto: Birgit Tengberg

Theatre Of Voices on rahvusvaheliselt tunnustatud Taani vokaalansambel, kellel on ligi 40 salvestist ja mitmeid auhindu, nende seas Grammy ja P2 preemiad. Ansambli repertuaar hõlmab väga erinevaid žanre ja ulatub varaseimast noodistatud muusikast kaasaegse helikunsti installatsioonide ja nüüdisooperini. Nende eriomane selge kõla ja jäägitu muusikale pühendumine on viinud koostööni heliloojatega nagu Arvo Pärt, Steve Reich, Karlheinz Stockhausen, John Adams, Kaija Saariaho, Liu Sola, Gudmundsen-Holmgreen, Helena Tulve, Sunleif Rasmussen, Galina Grigorjeva, Michael Gordon, David Lang, John Luther Adams, Line Tjørnhøj, Nigel Osborne, Arnannguaq Gerstrøm, Jóhann Jóhannsson, Hildur Guðnadóttir ja paljud teised. Ansambli

Theatre of Voices hääled kõlavad Oscari võitnud Paolo Sorrentino filmis „La grande bellezza“ („Suur ilu“, 2013), Denis Villeneuve'i ulmetrilleris „Arrival“ („Saabumine“, 2016) ja viimati „õuduskõlaga“ taani režissööri Jonas Alexander Arnby draamas „Selvmordsturisten“ („Suitsiidurist“, 2019) Nikolaj Coster-Waldauga peaosas.

Maailma vokaalkoosseisude eliiti kuuluva ansambli Theatre of Voices asutas 1990. aastal Londonis briti dirigent, laulja ja kirjanik Paul Hillier. Pärast mõningaid aastaid USA-s kolis Hillier 2004. aastal tagasi Euroopasse ja asus elama Taani, kus ansambel ka praegu tegutseb. 2013. aastal nomineeriti Theatre of Voices Põhjamaade Nõukogu

muusikaauhinnale. See inspireeris neid tellima veelgi rohkem põhjamaist repertuaari ja päädis 2019. aastal Põhja-Atlandi turneega, mille raames esitati teoseid Gröönimaalt, Islandilt, Fääri saartelt, Taanist ja Eestist nii kontsertidel kui ka töötubades.

Theatre of Voices esineb tuntud rahvusvahelistel festivalidel, kontserdisaalides ja ooperimajades, nagu Teatro Real (Madrid), Palais Garnier (Pariis), Lincoln Center, Carnegie Hall (New York), Barbican Center (London), Elbphilharmonie (Hamburg) ja Sydney ooperimaja. 2020. aasta hooaeg, mil Theatre of Voices tähistas oma 30. sünnipäeva, algas suurejooneliste pidustusega Londoni Kings Place'is ning jätkus Covid-19 piirangutele vaatamata virtuaalsete ja elavate ettekannetega Saksamaal, Inglismaal, Itaalias ja Gröönimaal, tehti salvestis hologrammidena 16 etteastele Hongkongis ning lõpetati aasta veebipõhise jõulukontserdiga koostöös Colombia keskpangaga. Kogu selle aasta jooksul pöörati erilist tähelepanu keskkonnaküsimustele ja jätkusuutlikkusele.

Taani Kunstide Nõukogu nimetas Theatre of Voicesi aastate 2024–2027 erifookusega ansambliks ning neid toetavad Augustinuse fond, Holbæki omavalitsus ja paljud teised.

Alates 2004. aastast on **ameerika nüüdismuusikaansambel ACME** tõusnud nende kunstilise juhi ja tšellisti Clarice Jenseni käe all ameerika uue muusika esiridadasse tänu filigraansele musitseerimisele, kunstilisele visioonile, haaravatele koostööprojektidele ja igakülgsetele kõrgetele standarditele. Paindliku koosseisuga kollektiivi liikmeskonda kuuluvad oma ala säravaimad tähed, keda NPR on nimetanud „nüüdismuusika dünamotoeks“. Ansambli 10. hooajal 2015. aastal tunnustas ASCAP neid „virtuoossuse, kire ja pühendumuse eest, millega ta esineb ja propageerib ameerika heliloojaid“.

Ansambel on esinenud kuulsates rahvusvahelistes kontserdipaikades, nagu Lincoln Center, Carnegie Hall, Kennedy Center, Los Angelese California ülikooli Royce Hall, Stanford Live, Chicago Millennium Park, Melbourne'i Recital Hall ja Sydney ooperimaja Austraalias ning paljudel festivalidel. ACME on esitanud Max Richteri kaheksatunnist hällilaulu „Sleep“ („Uni“) magavale publikule Hiina müüril Uus-Meremaal Aucklandi sadamasildadel, Hobartis, Tasmaanias, Sydney ooperimajas, Los Angelese Grand Parkis ja mujal.

ACME maailmaesiettekannete hulka kuuluvad Clarice Jenseni kogu öhtut täitev „The Exaltation of Inanna“ keelpillikvartetite, kitarrile ja neljale lauljale; Ingram Marshalli „Psalmbook“;



ACME

Foto: Mark Shelby Perry

Jóhann Jóhannssoni „Drone Mass“ (tellitud ACME poolt 2015. aastal), Caroline Shaw' „Ritornello“, Phil Kline'i „Out Cold“, William Brittelle'i „Loving the Chambered Nautilus“, Caleb Burhansi „Jahrzeit“ jpt. 2016. aastal esitles ACME Clarice Jenseni transkriptsiooni Julius Eastmani teosest „The Holy Presence of Joan d'Arc“ kümnele tšellole, mille partituur oli kadunud alates esiettekandest 1981. aastal. Jensen taastas partituuri teose salvestise põhjal.

ACME koostööpartnerite hulka on kuulunud Richard Alston Dance Company, Gibney Dance, Satellite Ballet, Meredith Monk, Jóhann Jóhannsson, Max Richter, näitlejanna Barbara Sukowa, filmirežissöör ja stsenaarist Jim Jarmusch, Jeff Mangum, Theo Bleckmann, rokkansamblid Blonde Redhead,

Grizzly Bear ja Low, trio Micachu & The Shapes, duod Matmos ja A Winged Victory for the Sullen ning vokaalansamblid Roomful of Teeth ja Lionheart.

2022. aasta märtsis üllitas ACME Deutsche Grammophoni märgi all Jóhann Jóhannssoni oratooriumi „Drone Mass“ maailma esiettekandes koos ansambliga Theatre of Voices Paul Hillieri dirigeerimisel. Samale plaadifirmale on salvestatud Jóhannssoni „Orphée“ ja Max Richteri „Sleep“. ACME diskograafiasse kuuluvad ka portreealbum „Thrive on Routine“ (Sono Luminus), „Fantaasiad“ koostöös elektronmuusik Carolina Eyckiga (Butterscotch Records), „Joseph Byrd: NYC 1960–63“ – taasavastatud ameerika helilooja ning interdistsiplinaarse rühmitusega Fluxus seotud Joseph Byrdi muusika

8 esimene kommertssalvestis (New

World Records), William Brittelle'i elektroakustiline kammerteos „Loving the Chambered Nautilus“ ja Jefferson Friedmani „On In Love“ koos vokalist Craig Wedreniga, mõlemad firmale New Amsterdam Records.

Inglismaalt Dorsetist pärit

Paul Hillier õppis Londonis Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis ning on mitmekülgse artistina olnud tegev nii laulja, dirigendi, helilooja kui ka muusikakirjanikuna. Oma karjääri alguses rajas ta Hilliard Ensemble'i ning seejärel vokaalansambli Theatre of Voices. Ta on õpetanud California Ülikoolis ning oli aastail 1996–2003 Indiana ülikooli vanamuusika instituudi direktor. Hillier on olnud peadirigendina ametis Eesti Filharmoonia Kammerkoori (2001–2007) ja vokaalansambli Ars Nova Kopenhagen (2003–2023) ees. 2008. aastal nimetati ta liiri Kammerkoori peadirigendiks ja Coro Casa da Música (Portugal) kunstiliseks juhiks. Hillier on olnud resideeriv artist Yale'i ülikooli sakraalmuusika instituudi juures, esinenud loengutega ning astunud üles New Yorgis Bang-on-a-Cani maratonil, Lincolni keskuses ja Carnegie Hallis, Londoni Barbicani keskuses, Perthi rahvusvahelisel kunstide festivalil Austraalias ja mujal.

Tema ligi 200 salvestist, sealhulgas seitse sooloplaati, on pälvinud ülemaailmset tunnustust ja võitnud arvukalt auhindu – Diapson d'or, Grammy'd ja Taani Raadio P2 auhinnad. Mitmed neist on

olnud toimetaja valikuks juhtivates rahvusvahelistes muusikaajakirjades ja näidissalvestisteks muusikaantoloogiates. Tema sulest on ilmunud raamatud Arvo Pärdist ja Steve Reichist ning mitmed koorimuusika antoloogiad, üllitajaks Oxford University Press.

Panuse eest koorimuusikasse pärjati teda 2006. aastal Briti Impeeriumi ordeniga. 2007. aastal omistati talle Eesti Vabariigi Valgetähe IV klassi teenetemärk ja Grammy auhind parima kooriplaadistuse kategoorias, mille sai EFK ja Hillieri plaat „Arvo Pärt. Da Pacem“. Teise Grammy tõi Hillierile David Langi „The Little March Girl Passion“ salvestis, millel musitseerisid Theatre of Voices ja Ars Nova Copenhagen. 2012. aasta Grammy galakontserdil oli Paul Hillier preemia nominent seitsmendat korda üheksa aasta jooksul – tookord koos Ars Nova Copenhageni ja Pelle Gudmundsen-Holmgreeni muusikaga. 2020. aastal juhtis ta BBVA fondi Frontiers of Knowledge preemia žüriid muusika ja ooperi alal, mis on üks Euroopa tähtsamaid muusikaauhindu.

Paul Hillier on dirigeerinud mitmeid Euroopa juhtivaid kammerkoore, teinud tihedat koostööd Kronos Kvarteti, Smith Kvarteti ja London Sinfonietta ja artistidega nagu Peter Sellars, Bobbie McFarren, Tim Rushton ja Richard Alston. Tema käe all on mänginud ka St. Pauli Kammerorkester, I Solisti del Vento, Ensemble Remix, Concerto Palatino, Athelas

9

Sinfonietta, Concerto Copenhagen, liri Barokkorkester, Fretwork, Tallinna Kammerorkester, ERSO, Taiwani Sümfooniaorkester, Tökyö Filharmooniaorkester, Orquestra Sinfónica do Porto, Utah' Sümfooniaorkester jpt.

Oma uurimistööde käigus on Paul Hillier leidnud palju avaldamata pärlid – varajast ja uut muusikat. See on viinud ulatusliku koostööni taani kirjastusega Edition S (TOV-Edition), mis on avaldanud tähelepanuta jäetud või uusi teoseid, väiksemaid raamatuid, brošüüre ja mitmesuguseid muusikalisi väljaandeid. Lisaks oma kompositsioonidele ja arranžeringutele on Paul Hillier käesoleval ajal lõpetamas raamatut „Follow the Sound“ 20. sajandi vokaalansamblitest inglise traditsioonis nii muusikaajaloolisest kui ka sellise koosseisu liikme isiklikust vaatenurgast.

Viimastel aastatel on Paul Hillier ja Theatre of Voices laiendanud oma amplituud arvutimängude ja filmipartituuride salvestamisele ning uue põlvkonna minimalismile, mida esindavad Jóhann Jóhannsson, Peter Dinklage, Jonas Struck, Rutger Hoedemaekers, Owen Roberts, Martin Stig Andersen ja Jonas Colstrup.

Hillieri repertuaar ulatub varasematest meistriteostest läbi Mozarti, vararomantikute ja Wagneri kuni 20. sajandi loomingu (Brecht, Pärt, Walton, Stravinski,



Paul Hillier
Foto: Ditte Capion

Stockhausen) ning tohutu hulga tellimustöödeni nii laiemalt tuntud kui ka noortelt heliloojatelt. Kõige tähelepanuväärsem on vast tema pikem side Arvo Pärti ja Steve Reichiga, kuid viimasel ajal on ta koostööd teinud ka autoritega nagu Galina Grigorjeva ja Helena Tulve (Eesti), Caroline Shaw, Michael Gordon, David Lang, Julia Wolfe ja John Luther Adams (USA), Gavin Bryars, Gabriel Jackson, Harrison Birtwistle ja Howard Skempton (Suurbritannia), Nina Janjgava (Gruusia), Bernd Franke ja Heiner Goebbels (Saksamaa), Kaija Saariaho (Soome), Arnannguaq Porborg Gerstrøm (Gröönimaa) ning Fuzzy, Line Tjørnhøj, John Frandsen, Peter Bruun, Signe Lykke ja Peter Navarro-Alonso (Taani).

Eesti Kontsert



JUUBELIKONTSERT

Ansambel: U

Taavi Kerikmäe klahvpillid • Levi-Danel Mägila tšello
Tarmo Johannes flööt • Merje Roomere viiul
Helena Tuuling klarnet • Vambola Krigul löökpillid

Koostöös festivaliga Afekt

N 26. OKTOOBER 19.00
Estonia kontserdisaal

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO
— anno 1898 —

AUTOPARTNER



SORAINEN



eestikontsert.ee